

УДК 338.3:657.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-22>**Свірко С. В.**

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9157-4672>

Паршаков В. М.

здобувач кафедри обліку і аудиту,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2664-0597>

Svirko Svitlana, Parshakov Valerii
Zhytomyr Polytechnic State University

РОЛЬ І МІСЦЕ ДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

У статті було проаналізовано ряд наукової літератури, щодо проблематики особливостей функціонування та розвитку добувної промисловості України. Однак, аналіз показав, що дослідження не були акцентовані на значенні добувної промисловості в економіці України. В процесі дослідження було встановлено, що Україна безумовно є однією з найбільш потужних мінерально-ресурсних країн світу, таке положення пояснюється складною геологічною будовою України. Встановлено, що для узагальнення інформаційних даних пропонується до застосування класифікація видів економічної діяльності у її послідовній логічній спадковості, при цьому за основний рівень обрати секційне кодування. В статті було розглянуто роль і місце добувної промисловості в економіці України. Досліджено ряд статистичних показників загально-економічного значення, а саме: обсяг виробленої та проміжно спожитої продукції добувної промисловості (показав що лідером проміжного споживання є переробна промисловість, втім вона продемонструвала падіння попиту на продукцію добувної промисловості); зовнішньоторговельного балансу України щодо добувної галузі, при цьому як за рахунок утримання умовно стабільного показника експорту її продукції, так і зменшення імпорту); долю видобувної промисловості в загальному обсязі випущених товарів та послуг (демонструє постійне збільшення проміжного споживання продукції добувної промисловості у цінах покупок), наявність та стан основних засобів (демонструє уривчасте зростання первісної вартості основних засобів в межах вітчизняної економіки, умовно стабільне зростання первісної вартості основних засобів в межах промисловості України та фактично стабільне – в межах добувної промисловості) та обсяги капітальних інвестицій у вказаній галузі (динаміку слід визнати позитивною, оскільки рівень інвестування досліджуваної галузі випереджає рівень розвитку загальних інвестицій в 1,3 рази та в 1,03 рази рівень розвитку інвестування промисловості України). На основі проведеного аналізу здійснено відповідні висновки щодо стану та діяльності добувної галузі, які, в цілому, слід визнати кращими ніж в цілому щодо економіки країни, а за окремими позиціями – і щодо промисловості країни. Це, а також функціональне призначення вказаної галузі, дозволяє наголошувати на тому, що добувна промисловість є невід'ємною складовою загального економічного комплексу країни, що забезпечує безперебійне і успішне його функціонування.

Ключові слова: економіка України, ВВП, добувна промисловість, КВЕД, продукція.

THE ROLE AND PLACE OF THE EXTRACTIVE INDUSTRY IN THE ECONOMY OF UKRAINE

The article analyzes a number of scientific literature on the problems of the functioning and development of the mining industry of Ukraine. However, the analysis showed that the research did not focus on the importance of the extractive industry in the economy of Ukraine. In the course of the research it was established that Ukraine is definitely one of the most powerful mineral resource countries in the world, this situation is explained by the complex geological structure of Ukraine. It is established that for generalization of information data the classification of kinds of economic activity in its consecutive logical heredity is offered for application, thus for the basic level to choose section coding. The article considers the role and place of the extractive industry in the economy of Ukraine. A number of statistical indicators of general economic importance were studied, namely: the volume of produced and intermediate consumption of extractive industries (showed that the leader in intermediate consumption is the processing industry, but it showed a decline in demand for extractive industries); foreign trade balance in the context of the extractive industry (indicates a gradual leveling of Ukraine's foreign trade balance in the extractive industry, both by maintaining a relatively stable indicator of exports of its products and reducing imports); the share of the extractive industry in the total volume of goods and services (demonstrates a steady increase in intermediate consumption of extractive industries in customer prices), the availability and condition of fixed assets (demonstrates a fragmentary increase in the initial cost of fixed assets within the domestic economy) within the industry of Ukraine and in fact stable – within the extractive industry) and the volume of capital investment in this industry (the dynamics should be considered positive, as the level of investment in the studied industry exceeds the level of total investment by 1.3 times and 1.03 times the level of industrial investment Of Ukraine). Based on the analysis, the relevant conclusions were made on the state and activities of the extractive industry, which, in general, should be considered better than the country as a whole, and in some respects – and the country's industry. This, as well as the functional purpose of this industry, allows us to emphasize that the extractive industry is an integral part of the overall economic complex of the country, which ensures its smooth and successful operation.

Keywords: economy of Ukraine, GDP, extractive industry, NACE, products.

JEL classification: M41, M20

Постановка проблеми. Добувна промисловість є традиційною для економіки України, оскільки остання безпосередньо пов'язана з корисними копалинами, які складають природно-ресурсний потенціал будь-якої країни. Україна вважається країною багатого на корисні копалини [1; 2; 3; 4]: з 120 відомих людству на нашій планеті видів корисних копалин на території нашої країни ідентифіковано 20000 родовищ та проявів 117 видів корисних копалин; 8761 родовище і 1288 об'єктів обліку супутніх корисних копалин (компонентів) за 95 видами мінеральної сировини мають промислове значення і обліковуються в Державному балансі запасів корисних копалин; 3055 родовищ розробляється. Як свідчать дані Державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин України станом на 1 січня 2019 року в Україні прийняті до обліку 2233 горючі корисні копалини, 147 металічних корисних копалин, 4676 неметалічних корисних копалини, 1705 вод підземних, лікувальних грязей та ропа (зауважимо, що станом на 2010 рік ці показники мали дещо інший вигляд, а саме: родовищ – 177 металічних корисних копалин, 4895 неметалічних корисних копалини, 28 розсипних, 382 нафти і газу, 891 вугілля та горючих сланців, 14 гідромінеральної сировини, 111 торфу, 308 сапропелю, 13 техногенних; проявів – 416 металічних корисних копалин, 292 неметалічних корисних копалин, 98 вугілля та горючих сланців) [5; 6; 7]. Окрім того, різноманіття корисних копалин України відзначається певним її внеском у світовий видобуток 16-ти видів сировини, зокрема: кам'яне вугілля – 2%, залізні та марганцеві руди (4% та 10% відповідно), графіт (4%), каолін (18%), уранові руди (2%) тощо; при цьому запаси окремих корисних копалин в світовому масштабі становлять: вугілля – 7,5%; залізні руди – 15%; марганцеві руди – 42,8% [4; 5; 6; 7; 8]. І нарешті, обіймаючи площу в 603,7 тис. км² (0,4% світової суші) Україна спроможна забезпечити 5% світової потреби в мінеральній сировині [4; 8]. Отже, Україна безумовно є однією з найбільш потужних мінерально-ресурсних країн світу. Таке положення пояснюється складною геологічною будовою України (її територіальне розташування в межах декількох платформних і складчастих тектонічних структур), за якою її базовою основою виступає давня (докембрійська) Східноєвропейська платформа, з приєднанням системою прогинів і западин з півдня та заходу відповідно Скіфської плити (мезозойська) та Західноєвропейська платформа (палеозойська) [9].

Зауважимо, що власне становлення добувної промисловості, як однієї з дійсно вагомих галузей промислового розвитку України, розпочалась у XVIII ст., при цьому одне з провідних місць у видобутку обіймало опанування покладів кам'яного вугілля Донецького басейну [10, с. 239]. Упродовж наступних двох сторіч добувна промисловість набула дійсно вагомого значення в економіці України і на момент здобуття останньою незалежності мінерально-сировинний комплекс забезпечував 23–25% валового національного доходу та близько третини експортних грошових потоків, а з видобутком та використанням корисних копалин тим чи іншим чином було пов'язано 48% промислового потенціалу країни й 20% її трудових ресурсів [11]. В наступні п'ятнадцять років ситуація певним чином змінилась, про що свідчить і статистичні дані: так, станом на 2007 рік на сегмент мінерально-сировинних

ресурсів в контексті їх використання припадало 42% валового внутрішнього продукту та 60% експортних валютних потоків [11].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику особливостей функціонування та розвитку добувної промисловості України у різні часи опанували в своїх працях науковці Т.М. Артюх, В.В. Федій, І.В. Григоренко, М.Д. Красножон, А.А. Макурін, З.Я. Шацька, Т.Д. Ганзюк, К.В. Слюсаренко, О.М. Сьомак та інші. Втім, вказані дослідження не були акцентовані на значенні добувної промисловості в економіці України.

Метою дослідження є визначення ролі та місця добувної промисловості в економіці України.

Викладення основного матеріалу. Роль, динаміка розвитку та сучасний стан добувної промисловості України стає зрозумілою в процесі опрацювання статистичних даних кластерно щодо вітчизняної економіки у різних ракурсах.

Так, затребуваність продукції останньої в межах інших галузей сегментарно представлена в міжгалузевому балансі, що побудовано за так званою моделлю «витрати-випуск», в якій, відповідно до назви, відбиваються як обсяги випущеної продукції відповідними галузями, так і витрати останніх на випуск цієї продукції у вартісному виразі (табл. 1). Для узагальнення інформаційних даних пропонується до застосування класифікація видів економічної діяльності у її послідовній логічній спадковості, при цьому за основний рівень обрати секційне кодування, що виражається у літерному позначенні латиницею (16/21 позиція) [12; 13; 14].

При цьому зауважимо, що на сьогодні відповідно до вітчизняного класифікатора видів економічної діяльності добувна промисловість ідентифікується в межах секції «В» з назвою «добування корисних копалин і розроблення кар'єрів», що включає добування різними методами (підземне та відкрите розроблення родовищ, експлуатація свердловин, розроблення морського дна тощо) мінералів, які зустрічаються в природі у вигляді твердих порід (вугілля та руди), у рідкому (нафта) та газоподібному стані (природний газ), а також допоміжні види діяльності щодо підготовки сировини до реалізації (дроблення, розмелювання, очищення, сушіння, сортування, збагачення руд, зрідження природного газу); секція «В» об'єднує такі розділи та групи (табл. 2).

З метою визначення динаміки проміжного споживання продукції добувної промисловості за вказаний період доцільно обрати найбільш важливі галузі вітчизняної економіки, як то: сільське господарство, мисливство та лісове господарство; власне добувну промисловість; обробну/переробну промисловість; виробництво та розподілення електроенергії, газу та води; будівництво; оптову й роздрібну торгівлю, торгівлю транспортними засобами, послуги з ремонту/торгівлю, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого споживання; транспорт і зв'язок/ діяльність транспорту та зв'язку; освіта; охорона здоров'я.

Через структурні зміни, що відбулися в класифікаторі видів економічної діяльності, з метою здійснення коректного узагальнення наступний період до опрацювання представлений терміном 2012–2018 рр. (таблиця 3).

Таблиця 1

**Обсяг виготовленої та проміжно спожитої продукції добувної промисловості упродовж 2003–2011 рр.
(в цінах споживача, млн. грн.)**

Рік Код секції КВЕД	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
A	212	254	432	471	776	1183	1887	1955	3279
B	2	9	5	4	7	9	6	5	4
C	3374	4033	3920	4342	4034	5782	6404	9016	9663
D	45836	61646	71529	72078	87431	132621	110716	158688	210742
E	10275	9117	9955	15424	18919	24639	31101	41485	56949
F	764	1539	1327	1874	3169	4734	3460	4694	8931
G	131	76	1763	1016	186	261	778	677	1619
H	11	12	20	34	23	53	89	107	124
I	3376	3408	3921	4148	6548	11227	10904	10533	19601
J	8	4	13	78	2	1	11	4	8
K	115	162	269	372	280	716	1569	1106	1031
L	105	71	108	135	190	369	559	677	786
M	182	148	249	368	513	1204	1876	1545	1909
N	103	93	151	219	260	501	803	724	1170
O	60	51	96	115	109	174	173	190	291
....									
Усього за рік виготовлено продукції	64554	80632	93749	100688	122447	183474	170336	231406	316107

Джерело: складено на підставі [14]

Таблиця 2

**Розділи та групи секції «В» «Добування корисних копалин і розроблення кар'єрів»
Класифікації видів економічної діяльності [26]**

Розділ	Назва	Група	Назва
05	Добування кам'яного та бурого вугілля	05.1	Добування кам'яного вугілля
		05.2	Добування бурого вугілля
06	Добування сирої нафти та природного газу	06.1	Добування сирої нафти
		06.2	Добування природного газу
07	Добування металевих руд	07.1	Добування залізних руд
		07.2	Добування руд кольорових металів
08	Добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів	08.1	Добування каменю, піску та глини
		08.9	Добування корисних копалин і розроблення кар'єрів, н.в.і.у.
09	Надання допоміжних послуг у сфері добувної промисловості та розроблення кар'єрів	09.1	Надання допоміжних послуг у сфері добувної нафти та природного газу
		09.9	Надання допоміжних послуг у сфері добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів

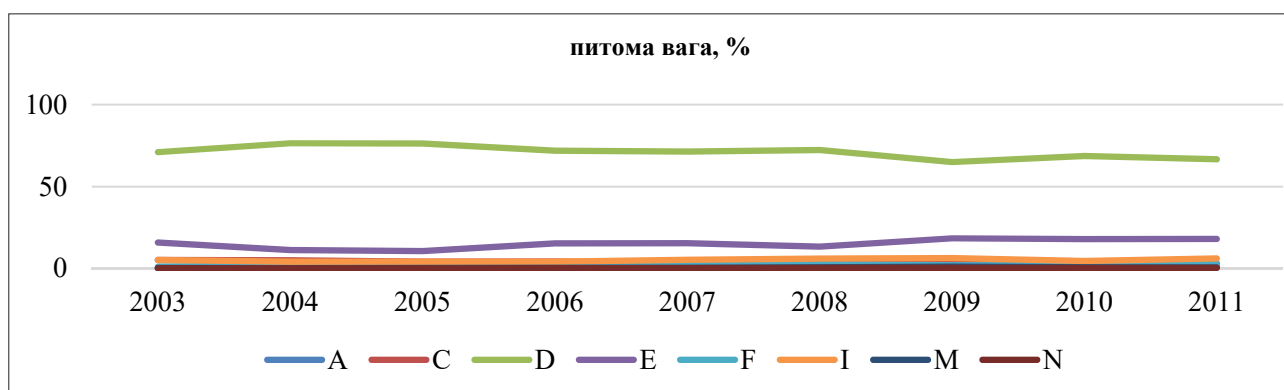


Рис. 1. Обсяг проміжного споживання продукції добувної промисловості найбільш важливими галузями економіки України за період 2003–2011 рр.

Як бачимо, склад лідерів споживання продукції добувної промисловості змінився.

В контексті опрацювання стану та розвитку добувної промисловості змістовним вбачається вивчення торговельного балансу України за визначений період часу (таблиця 4).

Наведені показники свідчать про поступове вирівнювання зовнішньоторговельного балансу України

щодо добувної галузі, при цьому як за рахунок утримання умовно стабільного показника експорту її продукції, так і зменшення імпорту. Дослідимо здобутки добувної промисловості в контексті випуску товарів і послуг у ринкових цінах та валового внутрішнього продукту (таблиця 5).

Як свідчать дані таблиці значення питомої ваги випуску продукції коливається від 3,4% у 2007 році до

Таблиця 3

**Обсяг виготовленої та проміжно спожитої продукції добувної промисловості упродовж 2012 – 2018 рр.
(в цінах споживача, млн.грн.)**

Рік Код секції КВЕД	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
A	2497	3088	2799	4730	4951	6364	6444
B	12068	17142	16063	16011	16346	27473	28484
C	157821	143955	137487	173717	169637	192991	289803
D	62386	62756	61202	80902	89414	123674	161266
E	481	316	128	202	238	309	510
F	4975	6931	4042	6116	8469	14445	17420
G	3975	4556	1937	3316	3569	8517	8949
H	16838	21398	15971	24740	28299	49777	45282
I	220	286	185	598	381	544	637
J	3	87	54	52	70	67	152
K	0	213	30	9	9	4	1
L	410	1530	2215	1715	163	205	176
M	29	210	814	705	375	401	351
N	373	355	197	361	1645	1934	2115
O	817	1446	996	1577	1246	1934	2469
P	2525	2951	1827	3344	2359	3481	3717
Q	811	1087	467	854	673	1326	472
R	44	218	169	248	252	379	474
S	16	193	131	175	166	212	339
....							
Усього за рік виготовлено продукції	267292	268715	246714	319472	328363	487784	570005

Джерело: складено на підставі [14]

Таблиця 4

Зовнішньоторговельний баланс України в контексті добувної галузі (в млн. грн.)

рік	ВВП		Експорт продукції ДГ		Імпорт продукції ДГ		Сальдо	
	обсяг	% до ВВП	обсяг	% до ВВП	обсяг	% до ВВП	обсяг	% до ВВП
2003	277355	3,1	8628	-44811	-16,2	-36183	-13,1	
2004	357544	2,7	9381	-53668	-15	-44287	-12,3	
2005	457325	2,4	10990	-52840	-11,6	-41850	-9,2	
2006	565018	1,4	8193	-53890	-9,5	-45697	-8,1	
2007	751106	1,3	9743	-69225	-9,2	-59482	-7,9	
2008	990819	1,8	18018	-96652	-9,7	-78634	-7,9	
2009	947042	1,8	17140	-99333	-10,5	-82193	-8,7	
2010	1120585	2,6	29679	-135009	-12	-105330	-9,4	
2011	1349178	3,3	44585	-188842	-14	-144257	-10,7	
2012	1459096	2,6	37386	-159373	-10,9	-121987	-8,3	
2013	1522657	3	45354	-131863	-8,6	-86509	-5,6	
2014	1586915	3,6	57142	-113870	-7,2	-56728	-3,6	
2015	1988544	3,1	61155	-170361	-8,6	-109206	-5,5	
2016	2385367	2,6	63133	-130873	-5,5	-67740	-2,9	
2017	2983882	3,1	92705	-209050	-7	-71755	-3,9	
2018	3560596	2,8	100230	-222175	-6,2	-121945	-3,4	

Джерело: складено на підставі [15; 16; 17]

Таблиця 5

Доля добувної промисловості в загальному обсязі випущених товарів та послуг у ринкових цінах та ВВП

Вартісні показники	Показники випуску товарної продукції у ринкових цінах			Показники ВВП		
	Випуск товарів і послуг (млн.грн)	Випуск продукції ДП	Питома вага, %	ВВП (млн.грн)	ДП у ВВП (млн.грн)	Питома вага, % (млн.грн)
2000	416698	22222	5,3	176128	7376	4,1
2001	499091	23821	4,7	211175	8461	4
2002	545020	24812	4,6	234138	9952	4,3
2003	652421	26947	4,1	277355	10767	3,9
2004	873321	32322	3,7	357544	12413	3,8
2005	1088382	41868	3,8	457325	17775	3,9
2006	1301242	46931	3,6	565018	21736	3,8
2007	1716658	58570	3,4	751106	31192	4,2
2008	2276812	93151	4,1	990819	53576	5,4
2009	2137836	81027	3,8	947042	39780	4
2010	2594833	119110	4,6	1120585	63436	5,7
2011	3147953	157418	4,6	1349178	84472	6,3
2012	3347592	153036	5	1459096	81660	5,6
2013	3375851	155870	4,6	1522657	81259	5,3
2014	3558223	156192	4,4	1586915	79120	5
2015	4488398	186194	4,1	1988544	95141	4,8
2016	5420433	253770	4,9	2385367	131650	5,5
2017	6719718	344157	5,1	2983882	177170	5,9
2018	8035875	415497	5,2	3560596	214160	6

Джерело: складено на підставі [18]

Таблиця 6

Наявність та стан основних засобів за 2009–2018 рр.

Показники	Первісна (переоцінена) вартість, млн. грн	Залишкова вартість, млн. грн	Ступінь зносу, %	Рік
Економічні сегменти				
1	2	3	4	5
Усього	3903714	1597416	60	2009
Промисловість	970942	370807	61,8	
Добувна промисловість	127723	68794	46,1	
Усього	6648861	1731296	74,9	2010
Промисловість	1101190	407616	63	
Добувна промисловість	141164	73695	47,8	
Усього	7396952	1780059	75,9	2011
Промисловість	1116367	482459	56,8	
Добувна промисловість	204255	89322	56,3	
Усього	9148017	2135987	76,7	2012
Промисловість	1603646	685030	57,3	
Добувна промисловість	231128	106154	54,1	
Усього	10401324	2356962	77,3	2013
Промисловість	1749110	753733	56,9	
Добувна промисловість	309757	132888	57,1	
Усього	13752117	227922	83,5	2014
Промисловість	1937821	769518	60,3	
Добувна промисловість	362722	125714	65,3	
Усього	7641357	3047839	60,1	2015
Промисловість	3842517	889183	76,9	
Добувна промисловість	379055	159443	57,9	
Усього	8177408	3428408	58,1	2016
Промисловість	3072954	939965	69,4	
Добувна промисловість	410018	186992	54,6	
Усього	7733905	3475242	55,1	2017
Промисловість	2454483	1004542	59,1	
Добувна промисловість	422959	223198	47,2	

Продовження Таблиці 6

1	2	3	4	5
Усього	9610000	3783495	60,6	2018
Промисловість	3271669	1098778	66,4	
Добувна промисловість	411806	234446	43,1	

Джерело: складено на підставі [21; 22]

5,3% у 2000 році; в той же час участь добувної промисловості у формуванні ВВП відзначається такими нижніми та верхніми межами: 3,8% у 2004 та 2006 роках і 6,3% у 2011 році.

Процес виробництва добувної промисловості вирізняється задіянням значних обсягів основних засобів і останній напрям залежить від їх стану; дослідимо наявність та стан основних засобів добувної промисловості (таблиця 6).

Як відомо, відтворення основних засобів здійснюється за рахунок капітальних інвестицій склад та структура яких в контексті об'єкту дослідження представлені в таблиці 7.

Наведені дані свідчать, що обсяги капітальних інвестицій у абсолютних показниках зросли, при цьому темпи приросту за 10 років різняться наступним чином: загальні інвестиції в економіку України – в 3,55 разів; інвестиції в промисловість України – в 4,45 разів; інвестиції в добувну промисловість України – в 4,6 разів. Таку динаміку слід визнати позитивною, оскільки рівень інвестування досліджуваної галузі випереджає рівень розвитку загальних інвестицій в 1,3 рази та в 1,03 рази рівень розвитку інвестування промисловості України.

Втім, наведена інформація не є вичерпною; для більшої об'єктивності та достовірності аналізу даних

Таблиця 7

Показники капітального інвестування у добувну промисловість України

Вартісні показники рік	Усього капітальні інвестиції в вітчизняну економіку (млн. грн)	Капітальні інвестиції в промисловість (млн. грн)	Капітальні інвестиції в добувну промисловість		
			млн. грн	питома вага в загальних капітальних інвестиціях, %	питома вага щодо капітальних інвестицій в промисловість, %
2010	164647,1	52046,2	14654,2	8,9	21,1
2011	230001,2	85386,5	23383,6	10,2	27,4
2012	263727,7	95218,5	30680,5	11,6	32,2
2013	247891,6	101858,3	23229,6	9,4	22,8
2014	204061,7	82743,8	18287,8	9	22,1
2015	251154,3	84168	17246,3	6,9	20,5
2016	326163,7	108635,2	21740	6,7	20
2017	412812,7	136490,1	34436	8,3	25,2
2018	526341,8	179718,3	52848,1	10	29,4
2019	584448,6	231849,5	67747,2	11,6	29,2

Джерело: складено на підставі [19; 20]

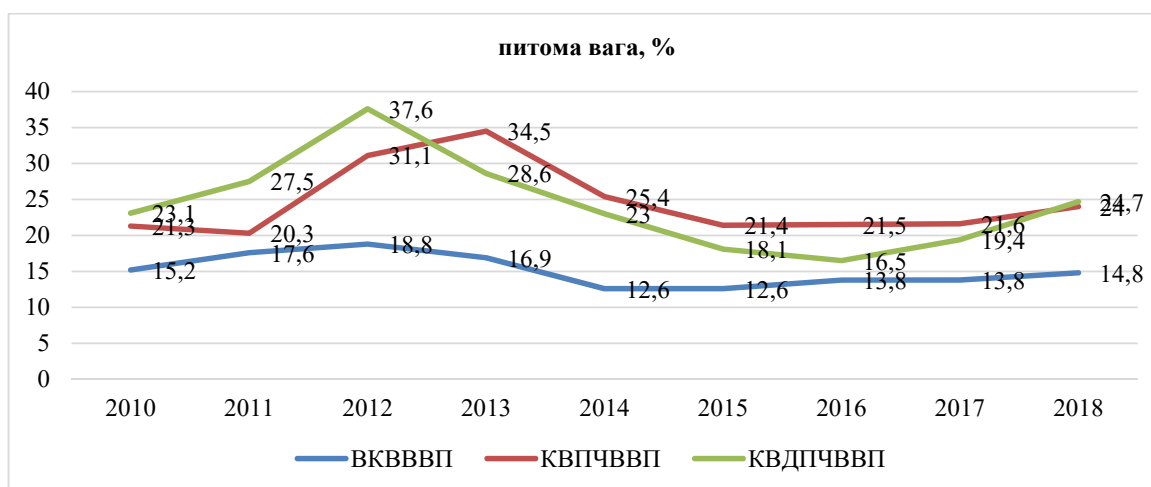


Рис. 2. Порівняння динаміки питомих ваг валових капітальних інвестицій, капітальних інвестицій у промисловість та капітальних інвестицій у добувну промисловість до відповідних структурних показників ВВП впродовж 2010-2018 рр.

дослідимо відношення капітальних інвестицій до ВВП (рис. 2), оскільки саме цей показник свідчить про продуктивність таких інвестицій: так, наукова думка свідчить, що «зростання частки інвестицій у ВВП на 1 процентний пункт забезпечує збільшення темпів економічного зростання на 0,2 процентного пункту, зайнятості – на 0,3 і скорочення інфляції – на 1 процентний пункт» [24, с. 58; 23, с. 63; 25].

Зауважимо, що значення показника віднесення обсягу валових капітальних інвестицій до ВВП у провідних країнах світу, що розвиваються, сягає від 30% до 50%; окремі показники щодо промисловості та добувної промисловості ще вищі [23, с. 63]. За даним Global Innovation Index наша країна з такими показниками не може перетнути 100-ту позицію рейтингу, що негативно позначається на всіх складових вітчизняної економіки [26].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Загальний висновок щодо проведеного аналізу діяльності та стану добувної промисловості свідчить про стабільне зростання абсолютних показників за всіма напрямками; однак, таке зростання не є показовим,

оскільки через інфляцію та девальвацію гривні вартісні характеристики показників певним чином нівелюються. Втім, слід зазначити, що за досліджуваними напрямами ситуація щодо стану та діяльності добувної галузі в цілому слід визнати кращою ніж в цілому щодо економіки країни, а за окремими позиціями – і щодо промисловості країни. Таким чином, добувна промисловість є невід’ємною складовою загального економічного комплексу країни, що забезпечує безперебійне і успішне функціонування останнього в цілому та зокрема інших його секторів.

Посилення контролю за діяльністю підприємств добувної промисловості в складних економічних умовах забезпечить не тільки підвищення ефективності управління останніми, а й дозволить мобілізувати додаткові надходження до бюджету України. Отже, подальші дослідження в сфері такого специфічного інструменту інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємствами добувної промисловості, яким є аудит, сприятиме подальшому економічному розвитку останніх.

Список використаних джерел:

1. Атлас «Геологія і корисні копалини України» / Галецький Л.С., Чернієнко Н.М., Брагін Ю.М. та ін.; під ред. Л. С. Галецького. НАН України, Мінекології та природних ресурсів, ДФФД Міносвіти і науки, ТОВ УЩПТ «Геос-XXI сторіччя». Київ : В : ДП «Такі Справи». 2001. 168 с.
2. Галецький Л.С., Яковлев Є.О., Чернієнко Н.М. Зміна ролі і значення мінерально-сировинного потенціалу України в сучасних умовах. Національна безпека: український вимір: шокв. наук. зб. / Рада нац. безпеки і оборони України, Ін-т пробл. нац. безпеки; редкол. : Горбулін В.П. (голов. ред.) та ін. Київ, 2009. Вип. 4 (23). С. 32–38.
3. Галецький Л.С., Чернієнко Н.М., Ремезова О.О. Роль мінерально-ресурсної бази України для виводу економіки з кризового стану. *І науково-практичний семінар «Надрокористування в Україні. Перспективи інвестування»*. Україна, м. Трускавець, 10–14 листопада 2014 р. Матеріали семінару. Київ, 2014. С. 19–22.
4. Галецький Л.С., Чернієнко Н.М., Ремезова О.О. Роль і значення стратегічних мінеральних ресурсів України для Європи. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку геології: наука й виробництво: матеріали Міжнародного геологічного форуму (15–20 серпня 2016 р., с. Коблеве, Миколаївська обл., Україна)*. Київ : УкрДГРІ, 2016. С. 47–52.
5. Родовища України: Мінеральні ресурси України. URL: <http://minerals-ua.info/#features>.
6. Державний кадастр родовищ і проявів корисних копалин: Державне науково-виробниче підприємство «Державний інформаційний геологічний фонд України». URL: <http://geoinf.kiev.ua/derzhavnyy-oblik-rodovyschch-ta-zapasiv-korysnykh-kopalyn/derzhavnyy-kadastr-rodovyschch-i-proyaviv-korysnykh-kopalyn/>
7. Стан та використання МСБ: державна служба геології та надр України. URL: <https://www.geo.gov.ua/stan-ta-vikoristannya-msb>.
8. Енциклопедія Сучасної України. Добувна промисловість. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=20385.
9. Гірничий енциклопедичний словник: у 3 т. / за ред. В.С. Білецького. Донецьк : Східний видавничий дім, 2004. Т. 3. 752 с.
10. Гаврилюк Л.О. Пам’ятки історії видобувної промисловості України (ретроспективний огляд). *Праці Центру пам’яткознавства* : Зб. наук. пр. 2009. Вип. 15. С. 237–246.
11. Національний атлас України / НАН України, Інститут географії, Державна служба геодезії, картографії та кадастру ; голов. ред. Національного атласу України Л.Г. Руденко ; голова ред. кол. Б.С. Патон. Київ : ДНВП «Картографія», 2007. 435 с.
12. Про затвердження Державного класифікатора України: Наказ Державний комітет зі стандартизації, метрології та сертифікації № 441 від 22.10.96. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN560.html.
13. Про затвердження національних класифікаторів, зміни до державного класифікатора та скасування чинності державних класифікаторів: Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики № 375 від 26.12.05. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN18658.html.
14. Про затвердження та скасування національних класифікаторів: Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики № 457 від 11.10.10 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>.
15. Таблиця «витрати – випуск» за 2003–2018 роки (в цінах споживача): із сайту Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
16. Таблиця ВВП України: із сайту Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/vvp_u.htm.
17. Зовнішньоторговельний баланс України: із сайту Мінфіна України. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/eximp>.
18. Валовий внутрішній продукт виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності : із сайту Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/vtr_u.htm.
19. Капітальні інвестиції за видами промислової діяльності: із сайту Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/iki_pr/iki_pr_u/arh_kipr_u.html
20. Наявність і стан основних засобів: із сайту Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/ibd/nsoz/arh_nsoz_u.html.
21. Вартість основних засобів України за видами економічної діяльності: із сайту Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/ibd/vozed/vozed_u.htm.

22. Макмиллан Ч. Японская промышленная система. Москва : Прогресс, 1988. 400 с.
23. Лазебник Л.Л. Оновлення основних засобів в Україні: проблеми їх амортизації та використання. *Економіка України*. 2018. № 8. С. 62-74.
24. The Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/Home>.
25. Andrusiv U., Kinash I., Cherchata A., Polyanska A., Dzoba O., Tarasova T., Lysak H. (2020) Experience and prospects of innovation development venture capital financing. *Management Science Letters*. № 10 (4), P. 781–788. DOI: 10.5267/j.msl.2019.10.019.
26. Національний класифікатор України. Класифікатор видів економічної діяльності ДК 009:2010: Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>.

References:

1. Halets'kyi L.S., Cherniienko N.M., Brahin Yu.M. (2001) *Geologija i korysni kopalyny Ukrainy (Atlas)* [Geology and Minerals of Ukraine (Atlas)]. NAN Ukrainy, Minekologijy ta pryrodnyh resursiv, DFFD Minosvity i nauky, TOV UICPT «Geos-XXI storichchja». Kyiv: V: DP «Taki Spravy». (in Ukrainian)
2. Galec'kyi L.S., Jakovljev Je.O., Cherniienko N.M. (2009) Zmina roli i znachennja mineral'no-syrovynnogo potencialu Ukrainy v suchasnyh umovah [Changing the role and importance of mineral potential of Ukraine in modern conditions]. *National security: the Ukrainian dimension*, vol. 4, no. 23, pp. 32–38.
3. Galec'kyi, L.S., Cherniienko, N.M., Remezova, O.O. (2014) Rol' mineral'no-resursnoi bazy Ukrainy dlja vyvodu ekonomiky z kryzovogo stanu [The role of the mineral resource base of Ukraine to bring the economy out of crisis]. *Proceedings of the Nadrokorystuvannja v Ukraini. Perspektyvy investuvannja: I naukovo-praktychnyj seminar* (Ukraine, Truskavets, November 10–14, 2014), Kyiv, pp. 19–22.
4. Galec'kyi L.S., Cherniienko N.M., Remezova O.O. (2016) Rol' i znachennja strategichnyh mineral'nyh resursiv Ukrainy dlja Jevropy [The role and importance of strategic mineral resources of Ukraine for Europe]. *Proceedings of the Aktual'ni problemy ta perspektyvy rozvytku geologii: nauka y vyrobnyctvo. Materialy Mizhnarodnogo geologichnogo forumu* (Ukraine, Kobleve, August 15-20), Kyiv, pp. 47-52.
5. Rodovyshha Ukrainy: Miniral'ni resursy Ukrainy [Deposits of Ukraine: Mineral resources of Ukraine]. Available at: <http://minerals-ua.info/#features> (accessed 20 October 2020).
6. Derzhavnyj kadastr rodovyshh i projaviv korysnyh kopalyn: Derzhavne naukovo-vyrobnyche pidpryjemstvo «Derzhavnyj informacijnyj geologichnyj fond Ukrainy» [State Cadastre of Deposits and Manifestations of Minerals: State Research and Production Enterprise "State Information Geological Fund of Ukraine"]. Available at: <http://geoinf.kiev.ua/derzhavnyy-oblik-rodovyshch-ta-zapasiv-korysnykh-kopalyn/derzhavnyy-kadastr-rodovyshch-i-projaviv-korysnykh-kopalyn/> (accessed 20 October 2020).
7. Stan ta vykorystannja msb: derzhavna sluzhba geologii' ta nadr Ukrainy [State and use of smes: civil service of geology and subsidy of Ukraine]. Available at: <https://www.geo.gov.ua/stan-ta-vikoristannya-msb/> (accessed 20 October 2020).
8. Encyklopedii' Suchasnoi' Ukrainy (Dobuvna promyslovist') [Encyclopedia of Modern Ukraine (Mining industry)]. Available at: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=20385 (accessed 20 October 2020).
9. Bilec'kogo, V.S. (ed.) (2004) *Girnychij encyklopedychnyj slovnyk* [Mining encyclopedic dictionary]. Donetsk: Shidnyj vydavnychyj dim. (in Ukrainian)
10. Gavryljuk, L.O. (2009) Pam'jatky istorii' vydobuvnoi' promyslovosti Ukrainy (retrospektyvnyj ogljad) [Monuments of the history of the mining industry of Ukraine (retrospective review)]. *Praci Centru pam'jatkoznavstva: Zb. nauk. Pr.*, vol. 15, pp. 237–246.
11. Rudenko, L.G. (2007) *Nacional'nyj atlas Ukrainy* [National Atlas of Ukraine]. Kyiv : DNVP «Kartografija». (in Ukrainian)
12. Pro zatverzhennja Derzhavnogo klasyfikatora Ukrainy [On approval of the State Classifier of Ukraine]. *Order of the State Committee for Standardization, Metrology and Certification №441 of 22.10.96*. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN560.html (accessed 20 October 2020).
13. Pro zatverdzhenja nacional'nyh klasyfikatoriv, zminy do derzhavnogo klasyfikatora ta skasuvannja chynnosti derzhavnyh klasyfikatoriv [On approval of national classifiers, changes to the state classifier and repeal of state classifiers]. *Order of the State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy №375 of 26.12.05*. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN18658.html (accessed 20 October 2020).
14. Pro zatverdzhenja ta skasuvannja nacional'nyh klasyfikatoriv [On the approval and abolition of national classes]. *Order of the State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy № 457 of 11.10.10*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text> (accessed 20 October 2020).
15. State Statistics Service of Ukraine. *Tablycja «vytraty –vyypusk» za 2003–2018 roky* (v cinah spozhyvacha) [Table "costs - output" for 2003–2018 (in consumer prices)]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 21 October 2020).
16. State Statistics Service of Ukraine. *Tablycja VVP Ukrainy* [Table of GDP of Ukraine]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/vvp_u.htm.
17. Website of the Ministry of Finance of Ukraine. *Zovnishn'otorgovel'nyj balans Ukrainy* [Foreign trade balance of Ukraine]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/eximp/> (accessed 21 October 2020).
18. State Statistics Service of Ukraine. *Valovij vnutrishnij produkt vyrobnychym metodom ta valova dodana vartist' za vydamy ekonomichnoi' dijial'nosti* [Gross domestic product by production method and gross value added by type of economic activity]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/vtr_u.htm (accessed 21 October 2020).
19. State Statistics Service of Ukraine. *Kapital'ni investyicii' za vydamy promyslovoi' dijial'nosti* [Capital investment by type of industrial activity]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/iki_pr/iki_pr_u/arh_kipr_u.html (accessed 21 October 2020).
20. State Statistics Service of Ukraine. *Kapital'ni investyicii' za vydamy ekonomichnoi' dijial'nosti* [The presence and condition of fixed assets]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/ibd/nsoz/arh_nsoz_u.html (accessed 21 October 2020).
21. State Statistics Service of Ukraine. *Vartist' osnovnyh zasobiv Ukrainy za vydamy ekonomichnoi' dijial'nosti* [The cost of fixed assets of Ukraine by type of economic activity]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/ibd/vozed/vozed_u.htm (accessed 21 October 2020).
22. Makmillan, Ch. (1988) *Japonskaya promyshlennaya sistema* [Japanese industrial system]. Moscow: Progress. (in Russian)

23. Lazebnyk L.L. (2018) Onovlennja osnovnyh zasobiv v Ukraini: problemy i'h amortyzacii' ta vykorystannja [Renewal of fixed assets in Ukraine: problems of their depreciation and use]. *Ukraine economy*, vol. 8, pp. 62–64.

24. The Global Innovation Index. Available at: <https://www.globalinnovationindex.org/Home> (accessed 20 October 2020).

25. Andrusiv U., Kinash I., Cherchata A., Polyanska A., Dzoba O., Tarasova T., Lysak H. (2020) Experience and prospects of innovation development venture capital financing. *Management Science Letters*, no. 10 (4), pp. 781–788. DOI: 10.5267/j.msl.2019.10.019

26. Nacional'nyj klasyfikator Ukrainy. Klasyfikator vydiv ekonomichnoi' dijal'nosti DK 009:2010 [National Classifier of Ukraine. Classifier of economic activities DK 009: 2010]. *Order of the State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy dated 11.10.2010 № 457*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text> (accessed 20 October 2020).